

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 สรุปการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

1.1.2 เพื่อศึกษาความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

1.1.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

1.2 สมมติฐานการวิจัย

การบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

1.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จากโรงเรียนทั้งสิ้น 47 โรงเรียน ครูจำนวน 2,955 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูจำนวน 341 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามสัดส่วนจังหวัดและขนาดโรงเรียน คือ โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ และในแต่ละชั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่าสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับข้อมูลการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ การทำงาน ขนาดของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย หลัก 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า รวม 51 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา ประกอบด้วยความผูกพันต่อสถานศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความผูกพันด้านจิตใจ 2) ความผูกพันด้านการคงอยู่ 3) ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน ข้อคำถามด้านละ 8 ข้อ รวม 24 ข้อ

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 และสถานศึกษาตามลำดับ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองภายหลัง 1-2 สัปดาห์ นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ พบว่า สมบูรณ์ร้อยละ 100

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1.5.1 ข้อมูลตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

1.5.2 ข้อมูลตอนที่ 2 การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์เป็นรายข้อ รายด้านและโดยรวม โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.5.3 ข้อมูลตอนที่ 3 ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา วิเคราะห์เป็นรายข้อ รายด้านและโดยรวม โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.5.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

1.6 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 3 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1.6.1 การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู

ความคิดเห็นของครู

พบว่าการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูโดยรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรมหลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส สำหรับผลการวิจัยแต่ละด้าน สรุปได้ดังนี้

1) **หลักนิติธรรม** ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูปฏิบัติ ตามระเบียบวินัยตลอดจนประพฤติตนตามแบบแผนของทางราชการและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นคือ ผู้บริหารและครูร่วมกันปรับปรุง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษาให้ทันสมัย เป็นไปตามความเปลี่ยนแปลงของระบบราชการ

2) **หลักคุณธรรม** ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมแก่ครูและนักเรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นคือ ผู้บริหารจัดให้มีมาตรการบทลงโทษแก่ครู กรณีมีการกระทำผิดวินัย

3) **หลักความโปร่งใส** ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารจัดโครงสร้างการบริหารงานทั้ง 4 กลุ่มงานอย่างชัดเจน โปร่งใส ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นคือ ผู้บริหารประกาศเกณฑ์การประเมินและแนวปฏิบัติในการพิจารณาความดีความชอบของครูให้ทราบโดยทั่วกัน อย่างเปิดเผย โปร่งใสและตรวจสอบได้

4) **หลักการมีส่วนร่วม** ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองและสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นคือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจแก้ปัญหาสำคัญร่วมกัน

5) *หลักความรับผิดชอบ* ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารจัดการให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีครบตามภารกิจทั้ง 4 กลุ่มงาน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นคือ ผู้บริหารมีการวินิจฉัยสั่งการบนพื้นฐานของข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง

6) *หลักความคุ้มค่า* ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีประกอบการสอนเพื่อช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ ได้ดียิ่งขึ้น ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นคือ ผู้บริหารจัดการให้มีหน่วยงานแผนงานและงบประมาณตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของแต่ละกลุ่มงานว่ามีความคุ้มค่า คุ้มทุนหรือไม่ และ ผู้บริหารจัดการให้มีการสำรวจความต้องการในการใช้วัสดุอุปกรณ์ ของบุคลากร

1.6.2 ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 3

พบว่าความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ ความผูกพันของครูต่อด้านจิตใจ ความผูกพันของครูด้านบรรทัดฐาน และความผูกพันของครูด้านการคงอยู่

1) *ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาด้านจิตใจ* ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่นคือ ครูรู้สึกอย่างแท้จริงว่า ปัญหาต่างๆของโรงเรียนคือปัญหาของครูด้วย

2) *ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาด้านบรรทัดฐาน* ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูคิดว่าครูควรรักและตั้งใจร่วมกันพัฒนาโรงเรียน และครูพยายามทำงานให้ดีที่สุดเพื่อจะได้ อยู่ในโรงเรียนแห่งนี้ต่อไป ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครูคิดว่า ครูทุกวันนี้ย้ายที่ทำงานจากโรงเรียนหนึ่ง ไปยังโรงเรียนอื่นบ่อยเกินไป

3) *ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาด้านการคงอยู่* ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูคิดว่าโรงเรียนมีข้อดีหลายประการ ซึ่งทำให้พอใจที่จะทำงานที่โรงเรียนต่อไป ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครูคิดว่าเป็นการเสียประโยชน์ถ้าตัดสินใจลาออก/ ย้ายออกจากโรงเรียนในตอนนี้

1.6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร

สถานศึกษากับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา

เขต 3

พบว่า การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูง กับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา พิจารณาความสัมพันธ์ โดยรวมและรายด้าน ดังนี้

1) การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาด้านจิตใจ และด้านการคงอยู่ และมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาด้านบรรทัดฐาน

2) ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาโดยรวมมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลด้านหลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม และหลักความโปร่งใส และมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วม และหลักนิติธรรม

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ หลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม และหลักความโปร่งใส สอดคล้องกับการศึกษาของ สุจินดา เกาบัว (2557) ที่พบว่า การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 อยู่ในระดับมาก การศึกษาของพระมหาลำพิ่ง ธีรปัญญา (2554) ที่พบว่า การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัธยม จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และการศึกษาของสุจิตรา มีจำรัส (2550) ที่พบว่า การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ได้นำหลักธรรมาภิบาลมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษา เห็นได้จากความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการชี้แจงแนวทางการปฏิบัติ มีการกำกับติดตามการปฏิบัติงานของครูอย่างสม่ำเสมอ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านความถูกต้องดีงามรวมทั้งจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแก่ครูและนักเรียน มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการบริหารจัดการ มีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วย

ความโปร่งใส ส่งเสริม การใช้ทรัพยากร อย่างคุ้มค่า จัดสรรงบประมาณอย่างคุ้มค่า ซึ่งการใช้ ทรัพยากรอย่างคุ้มค่านี้สอดคล้องกับการศึกษาของสุจิตรา มีจำรัส (2550, น.89-90) ที่พบว่า ความ คิดเห็นของครูเกี่ยวกับผู้บริหารซึ่งงบประมาณสอดคล้องกับเป้าหมายได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดของ หลักความคุ้มค่า

นอกจากนี้ หลักธรรมาภิบาลเป็นหลักสำคัญในการบริหารจัดการที่ดีและเป็น นโยบายสำคัญของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2557, น.33) ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ได้กำหนดเป็น นโยบายการบริหารจัดการและผู้บริหารสถานศึกษาต้องนำไปปฏิบัติ ซึ่งสนับสนุนให้ผู้บริหาร สถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษา สอดคล้องกับการศึกษา ของจุฑามณี ตระกูลมุกดา (Jutamane 2013, pp.34) ที่พบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติของ หน่วยงานมีผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักธรรมาภิบาล ถ้าหน่วยงานมีการสนับสนุนด้านนโยบาย ก็จะทำให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ

อย่างไรก็ตามพบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาบางข้อมีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ได้แก่ ผู้บริหารมีมาตรการบทลงโทษ แก่ครู กรณีมีการกระทำผิดวินัย ผู้บริหารประกาศเกณฑ์การประเมินและแนวปฏิบัติในการพิจารณา ความดีความชอบของครูอย่างเปิดเผย โปร่งใส ผู้บริหารและครูร่วมกันปรับปรุงกฎ ระเบียบของ สถานศึกษา ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประเมินผลการปฏิบัติงานของ สถานศึกษา สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารควรใช้หลักธรรมาภิบาลบางประการเพิ่มขึ้นเพื่อสร้างความ เข้าใจอันดีและเกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานของครู

2.2 ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ ความผูกพันของครูด้านจิตใจ ความผูกพันของครูด้านบรรทัดฐานและความผูกพัน ของครูด้านการคงอยู่ สอดคล้องกับการศึกษาของ นิดาขวัญ ร่มเมือง (2557) ที่พบว่า ความผูกพัน ของครูต่อสถานศึกษา โรงเรียนธิดาแม่พระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับ มาก และ การศึกษาของปราโมทย์ จิตต์ไพโรจน์ (2548) ที่พบว่า ความผูกพันของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเขตตรวจราชการที่ 7 กระทรวงศึกษาธิการ อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 มีความผูกพันต่อสถานศึกษาสูง ซึ่งความ ผูกพัน ของครูต่อสถานศึกษานี้จะทำให้ครูมีความปรารถนาที่จะเป็นครูที่ดี มีการพัฒนาตนเองอยู่ เสมอและมีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ (Raymond 1964, pp.19-20) เห็นได้จากความคิดเห็นของครู

ที่มีต่อความผูกพันต่อสถานศึกษาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ได้แก่ ครูรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนนี้ คิดว่าครูควรรักและตั้งใจร่วมกันพัฒนาโรงเรียน ครูพยายามทำงานให้ดีที่สุดเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาโรงเรียนแห่งนี้

นอกจากนี้พบว่าครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ส่วนใหญ่ มีอายุ 46 ปีขึ้นไป ร้อยละ 52.2 มีประสบการณ์การทำงาน 9 ปีขึ้นไป ร้อยละ 62.8 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปิยธิดา คูหิรัญญรัตน์, 2556, น.543) ที่พบว่าอายุที่เพิ่มขึ้นเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรเพิ่มขึ้น และการศึกษาของนิดาขวัญ ร่มเมือง, 2557, น.11) ที่พบว่าอายุและประสบการณ์การทำงานที่เพิ่มขึ้นเป็นมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร โดยบุคลากรที่มีอายุมากและระยะเวลาการปฏิบัติงานนานจะมีความผูกพันต่อองค์กรมาก ทั้งนี้เนื่องจากอายุและประสบการณ์การทำงานที่มากขึ้นจะทำให้บุคคลปรับตัวได้ดีกับงาน และครูส่วนใหญ่ทำงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ร้อยละ 49.0 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมทั้งด้านทรัพยากรบุคคล การเงิน ความร่วมมือกับชุมชน ส่งเสริมให้ครูทำงานได้ตรงตามความคาดหวัง เกิดความพึงพอใจในงานและทำให้เกิดความผูกพันต่อสถานศึกษาเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวารวุช สร้อยพิมาย (2552, น.109-111) ที่พบว่าครูในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีความผูกพันต่อสถานศึกษามากกว่าครูในสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก นอกจากนี้ความพร้อมด้านทรัพยากร โอกาสที่ดีและความก้าวหน้าเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ครูมีความผูกพันด้านการคงอยู่ และปัจจัยเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงาน การพึงพอใจ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เป็นต้น มีผลต่อความผูกพันด้านบรรทัดฐาน (ภัทรพล กาญจนปาน, 2552, น.17-18) ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลทำให้ครูเกิด ความจงรักภักดี มีความปรารถนาที่จะทำงานในสถานศึกษานั้นๆ ตลอดไป

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร

สถานศึกษากับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของวารวุช สร้อยพิมาย (2552) ที่พบว่า การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับปานกลางกับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา และการศึกษาของมิซัย โสกันทัต (2552) ที่พบว่า การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 มีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับปานกลางกับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 3 ใช้หลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยผู้บริหารส่งเสริมให้ครูปฏิบัติตามระเบียบวินัยและจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มุ่งมั่นในผลสำเร็จของงาน มีการประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจทิศทางเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งการที่ครูมีแนวทางการปฏิบัติงานตามเป้าหมายของสถานศึกษาจะทำให้ครูมีความปรารถนาที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษาและเกิดความผูกพันต่อสถานศึกษา (Arul and Deepa, 2014, pp.2) นอกจากนี้การจัดทำแผนการปฏิบัติงานและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองรวมทั้งการส่งเสริมให้ครูใช้สื่อ เทคโนโลยีในการสอนเป็นการเอื้ออำนวยความสะดวกแก่ครูในการสอน และทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น ซึ่งตรงกับครอสเวล (Crosswell and Elliott, 2004, pp.2-3) ที่ได้กล่าวถึงความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาว่า ความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาเกิดจากการที่ครูเห็นคุณค่าในตนและความเชื่อในหลายๆ มิติก่อให้เกิดความผูกพันต่อสถานศึกษาในหลายด้าน ได้แก่ ความผูกพันต่อสถานศึกษา (Commitment to school) ความผูกพันต่อนักเรียน (Commitment to students) ความผูกพันต่อผลประโยชน์ที่ได้รับจากงาน (Commitment to career continuance) ทำให้ครูเกิดความผูกพันต่อสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครูที่มีอายุและประสบการณ์การทำงานมาก ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ครูมีความผูกพันต่อสถานศึกษา มากกว่าครูที่มีอายุน้อยและประสบการณ์การทำงานน้อย และเมื่อครูมีความผูกพันต่อสถานศึกษา มากขึ้นจะทำให้ครูยอมรับและปฏิบัติตามนโยบายของสถานศึกษามากขึ้น จึงทำให้ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากและมีความสัมพันธ์กับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาในระดับสูง

งานวิจัยครั้งนี้ยังพบว่าการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านหลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม และหลักความโปร่งใสมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาโดยรวม ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาลด้านหลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม และหลักความโปร่งใส ในการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณแก่ครูอย่างคุ้มค่าและเอื้ออำนวยความสะดวก ส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยีรวมทั้งแหล่งเรียนรู้เพื่อเอื้ออำนวยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งหลักความคุ้มค่าเป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม การที่ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ตามแนวทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และเป็นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน สิ่งเหล่านี้ช่วยแบ่งเบาภาระงานของครูและทำให้ครูทำงานอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลและ

ความคาดหวังของครูที่มีต่อการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่พบว่า ครูมีความคาดหวังต่อหลักความคุ้มค่าสูงกว่าหลักธรรมาภิบาลข้ออื่นๆ (ไพศาล ตั้งสมบูรณ์, 2548, น.87) นอกจากนี้การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีเป้าหมายการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน มีการกำกับ ติดตามการปฏิบัติงาน รวมทั้งประพฤติดนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครู สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยเสริมให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีทิศทางและเกิดความพึงพอใจในงาน รวมทั้งการที่ผู้บริหารประพฤติดนเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างเสริมกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมต่างๆ ยิ่งทำให้ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้บริหารสถานศึกษาและต่อเพื่อนร่วมงาน ทำให้เกิดความอบอุ่นใจและส่งเสริมให้ครูมีความผูกพันต่อสถานศึกษายิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า ครูมีความผูกพันต่อสถานศึกษาในระดับมาก โดยเฉพาะครูรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา มีความปรารถนาอย่างแท้จริงที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาของตน รวมทั้งครูมีความผูกพันต่อสถานศึกษาที่ตนทำงานมากกว่าสถานศึกษาแห่งอื่น และมีความคิดเชิงบวกต่อสถานศึกษาที่ตนปฏิบัติหน้าที่และมีความพึงพอใจที่จะทำงานที่สถานศึกษาแห่งนั้นต่อไป

อย่างไรก็ตามพบว่า การบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วมและหลักนิติธรรมมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาโดยรวม สอดคล้องกับการศึกษาของวราวุธ สร้อยพิมาย (2552) และมีชัย โสภณทัต (2552) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วมและหลักนิติธรรมกับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาอยู่ในระดับ ปานกลาง อธิบายได้ว่าผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมค่อนข้างน้อยในการแก้ไขปัญหาสำคัญของสถานศึกษา การประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา รวมทั้งการปรับปรุงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาสำคัญของสถานศึกษารวมทั้งการปรับปรุงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษานั้น เป็นหน้าที่หลักโดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้ครูยอมรับและปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของสถานศึกษาค่อนข้างน้อย และการที่ครูมีส่วนร่วมน้อยในการแก้ไขปัญหาสำคัญของสถานศึกษาทำให้ครูมีการรับรู้เกี่ยวกับสถานศึกษาน้อยและมีผลต่อความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา ผู้บริหารจึงควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในภารกิจของโรงเรียน ซึ่งจะส่งเสริมให้ทั้งครูและผู้บริหารสถานศึกษามีโอกาสสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกันยิ่งขึ้น และครูมีความผูกพันต่อสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยครั้งนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 สามารถนำผลการวิจัยมาพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา ดังนี้

3.1.1 เนื่องจากการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลด้านหลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม และหลักความโปร่งใส มีความสัมพันธ์สูงกับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรส่งเสริมเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ครูในการทำงาน ได้แก่ การใช้สื่อและวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู รวมทั้งผู้บริหารเป็นแบบอย่างของความประพฤติ การมีความยุติธรรมและการให้ข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนและสม่ำเสมอ เป็นต้น จะทำให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงานและสร้างความผูกพันของครูต่อสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

3.1.2 เนื่องจากการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วม และหลักนิติธรรม มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรปรับปรุงให้ครูมีส่วนร่วมในกิจกรรมหลักๆของโรงเรียน รับฟังความคิดเห็นของครู เมื่อผู้บริหารออกกฎ ระเบียบใดๆควรให้ครูมีส่วนร่วมในการออกกฎ ระเบียบนั้นๆ และชี้แจงให้ครูเข้าใจถึงผลดีของการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบนั้นๆ

3.1.3 ผู้บริหารควรตระหนักในการสร้างความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา โดยเฉพาะการสร้างให้ครูตระหนักในความรับผิดชอบ (Realizing the responsibility) ในการเป็นผู้สร้างอนาคตของชาติ การพัฒนาคุณค่าแห่งตน (Developing self-esteem) โดยนำวิธีการต่างๆ ตามหลักธรรมาภิบาลดังกล่าวข้างต้นมาใช้ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การประชุมครู การให้ขวัญและกำลังใจในการทำงาน การติดตามประเมินผลการทำงาน การนิเทศภายใน เป็นต้น

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันของครูต่อสถานศึกษา

3.2.3 ควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันของครูต่อสถานศึกษาในภาพรวมระดับประเทศเพื่อนำผลมาพัฒนาคุณภาพของครู